

Etkili Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Teachers' Opinions About Effective Classroom Management Practices

Soner DOĞAN*

Cumhuriyet Üniversitesi

Celal Teyyar UĞURLU**

Cumhuriyet Üniversitesi

Hamdi KARAKAŞ***

Cumhuriyet Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı; etkili bir sınıf yönetim süreci oluşturulmasında öğretmen davranışlarının ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine dayanarak değerlendirmektir. Nitel bir çalışma olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla ilgili literatür taranmış ve araştırmada kullanılmak üzere 9 adet açık uçlu soru hazırlanmıştır. Bu sorular, maximum çeşitlilik örnekleme yöntemine dayanarak belirlenen 18 öğretmene yöneltilmiştir. Veriler görüşme formu aracılığı ile toplanmış olup betimsel ve içerik analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler; sınıf kurallarının önceden belirlenmesinin, öğrencilerin fikirlerinin alınmasının, planlı derse girilmesinin, planlı öğretimin, farklı yöntem ve tekniklerin, iletişim becerilerinin, zaman yönetiminin, öğretmenin model olmasının ve etkinlikler arası geçişlerin sınıf yönetimi sürecini olumlu etkilediğini; cezanın sınıf yönetim sürecini kısmen olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Sınıf, Sınıf Yönetimi, Öğretmen Davranışları, İlkokul ve Ortaokul Öğretmeni

Abstract

The aim of this study is to evaluate teacher behaviour in creating an effective classroom management process with regard to the views of the teachers working in primary and secondary schools. This is a qualitative study in which the case study design was used. The related literature was scanned and 9 open-ended questions were prepared. These questions that based on maximum variation sampling method were posed to 18 teachers. The data were collected by interview forms and were examined by descriptive and content analysis methods. According to the findings obtained, teachers have stated that pre-determination of classroom rules, asking for students' advices, lecturing in a planned manner, planned

* Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, snr312@gmail.com

** Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, celalteyyar@yahoo.com

*** Öğretim Görevlisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu, Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, hamdikarakas58@yahoo.com.tr

teaching, various methods, communication skills, time management, being a model and transitions between activities affect the process of classroom management positively; while punishment affects it in a partly positive way and the differences among the discipline perceptions affect the classroom management negatively.

Key Words: Classroom, Classroom Management, Teacher Behaviour, Primary and Secondary School Teachers

Giriş

Sınıf çeşitli amaçlarla oluşmuş kümeler, ders okutulan yer, derslik (TDK, 2009) öğrencilerin belirlenen amaçlara yönelik etkinliklerinin yapıldığı yerdir (Tutkun, 2004). Sınıf sözü gerçekte belli özellikleri benzer olan insanların oluşturduğu gruptur. Aynı sınıftaki öğrenciler yaş ve bilgi düzeyleri açısından benzerdirler. Sınıf bu öğrencilerin oluşturduğu grubun adıdır (Başar, 2010). Eğitim öğretim etkinliklerinin tamamına yakın bölümünün geçtiği yerdir (Açıkalin, 1997).

Yönetim kavramı ise; yönetme işi, çekip çevirme, idare etme (TDK, 2009) işidir. Lemlech'e göre (1988) sınıf yönetimi ise, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir (Akt: Başar, 2010). Watson'a göre (2010) sınıf yönetimi, düzenli ve etkili bir öğrenme ortamı yaratmak için öğretmenin düşüncelerini, planlarını ve hareketlerini içeren bir süreçtir. Sınıf yönetiminin amacı öğrencilerin davranışlarını öğrenme amaçlarını gerçekleştirmek üzere eşgüdümlemektir (Akt: Beytekin, 2012). Bir başka ifadeyle sınıf yönetimi; sınıfta uygun bir öğrenme ortamının oluşturulmasını, fiziki düzeni, öğretim akışını ve zamanın yönetimini belirli kurallar çerçevesinde düzenlenmek ve motivasyonu sağlanmaktır (Karip, 2002). Sınıf yönetiminde, amaçları gerçekleştirme için planlama, örgütlenme ve değerlendirme işlevleri (Ağaoğlu, 2004) öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilmesine ve potansiyellerini ortaya koyabilmelerine fırsat verme (Turan ve Şişman, 2012) gibi öğrencinin öğrenme ve öğretme süreçlerinde aktif olarak yer almasını sağlayacak düzenlemelere yer verilir.

Sınıf yönetiminin değişkenleri öğretmen, öğrenci, okul programları, aile ve çevre olarak sayılabilir. Fakat bunlar içerisinde öğretmen kritik bir öneme sahiptir (Ekici, 2008). Öğretmen davranışları sınıf yönetiminde ayırt edici bir role sahiptir. Çünkü Rafferty (2003) okulun öğretmen davranışları ve istekleri doğrultusunda şekillendiğini ifade ederken Little (1982) öğretmenler arasında ki işbirliğinin sınıf yönetimine olumlu katkılar sağladığına vurgu yapmaktadır. Martin ve Yin'e (1997) göre ise sınıf yönetimi, sadece disiplin ile ilgili olmayıp, öğretmenlerin etkinliklerini, öğrenme öğretme sürecini, iletişimi, öğrenci davranışları gibi konuları geniş bir şekilde ihtiva eder (Akt: Ekici, 2008).

Sınıf yönetimi süreci, sınıf içi ve dışı birçok etken tarafından belirlenmektedir. Bu etkenler arasında, öğretmenin bireysel özellikleri, ders verirken kullandığı öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri, sosyal çevreyle uyum, okul ile aile arasındaki işbirliği, sınıfın fiziki koşulları, öğrencilerin özellikleri ve gereksinimleri, okulun yapısı, okulca benimsenen kurallar ve sınıfta yaratılan atmosfer sayılabilir (Ağaoğlu, 2002). Bu değişkenlere plan-program etkinliklerini, öğretmen-öğrenci ilişkilerini, zaman yönetimini sınıf içi etkileşim biçimlerini eklemek mümkündür (Başar, 2004; Çelik, 2008; Erol, Özaydın ve

Koç, 2010). Sınıf yönetimi sürecinde sınıf içinde yapılan uygulamalar önem kazanmaktadır. Bunlardan bazıları, Adward ve Terrel (1994; Akt:Bosworth, 2000), müfredat ve derslerin öğrencilerin özelliklerine göre şekillendirilmesi, her türlü planlamada, problemlerin çözümünde, konuların tanımlanmasında, süreçlerin belirlenmesinde öğrencilerin katkılarının sağlanması, öğrencilerin soruların cevaplanmasında ya da etkinliklerin tamamlanmasında birbirlerine yardım etmeleri ve birbirlerini cesaretlendirmeleri, saygı temelli bir disiplin anlayışı ile sorunların üzerine gidilmesi; Williams ve Clouse, (1991) mizahın, öğrencilerin sınıfın değerlerine olan bağlılıklarının artmasını sağlayan yardımcı bir unsur olarak görülmesi; Homano Barber ve Tourney-Purta (2006) sınıf iklimini besleyen demokratik katılım ve yaşantıların demokratik vatandaşlık eğitimi ile sağlanması; Lee (2006) yeni teknolojik modellerle tanışan, bu modelleri doğru stratejilerle uygulayan ve okullarına farklı zenginlikler kazandıran öğretmenlerin elde ettikleri deneyimleri sınıflarında eğitim ve öğretim faaliyetlerine yansıtmaları; Haberman, (1994) öğrencilerin nefret ve önyargı gibi duyguları tanımaları ve bunlarla etkin şekilde mücadele etmelerinin sağlanması, öğretmenlerin kendi sınıf programlarında çeşitli kültürel bakış açılarına yer verilmesi şeklinde ifade edilebilir. Bahsedilen sınıf içi uygulamalarının başarıya ulaşabilmesi için öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterlilik sahibi olmaları gerekmektedir.

Çelik (2008) ve Başar (2007) ise sınıf yönetimi etkinliklerini beş boyut altında toplamıştır. Birinci boyutunun öğretim ortamının fiziksel düzeni oluşturmaktadır. Sınıfın genişliği, çeşitli etkinlikler için bölümlenmesi, ısı ve ışık değerleri, gürültü düzeyi, renkler, temizlik, estetik görünümü ve oturma düzeni gibi faktörler bu boyut içerisinde yer almaktadır. İkinci boyut öğretim plan-program etkinliklerini içermektedir. Öğretim amaçları doğrultusundaki ders planları, konuların dağıtımı, derste anlatılacak uygun yöntem ve tekniklerin seçilmesi, kaynak araç ve gereçlerin temin edilmesi, biçimlendirici ve düzey belirleyici değerlendirmelerin yapılmasını içerir. Üçüncü boyut olarak zaman yönetimine ilişkin uygulamalar yer alır. Öğretmenin etkili öğretim yapabilmesi ve iyi bir yönetici olabilmesi için zamanı iyi kullanması gerekir. Dördüncü boyut sınıf içindeki öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasındaki ilişki ve iletişim düzenlemelerini içerir. İletişim hem yönetim hem de eğitim için gerekli olan etkileşimin araçlarından birisidir. Sınıf yönetiminin son boyutunu ise davranış düzenlemeleri oluşturmaktadır. Sınıfın öğrencilerin istenen davranışları sergileyebilecekleri bir ortam haline getirilmesi, sorunların ortaya çıkmadan önlenmesi ve istenmeyen öğrenci davranışlarının değiştirilmesi gibi etkinlikler bu boyut içinde yer almaktadır.

Karip (2002) öğretmenin sınıf yönetiminde sınıf içi ve sınıf dışı etmenlerin odak noktasında olduğunu; Yeşilyurt ve Çankaya, (2008) sınıf lideri olarak öğretmenin, sınıf yönetimi değişkenlerini iyi tahlil etmesi ve sınıfı yönetirken bu özellikleri dikkate alması gerektiğini ifade ederken Ataman (2000) ise sınıfta etkili bir sınıf yönetimi yok ise öğrencilerin daha fazla istenmeyen davranış sergileyebileceklerine vurgu yapmıştır. Aydın'a (2007) göre sınıf içindeki yaşamın, önceden belirlenmiş olan amaçlara uygun bir biçimde gerçekleşmesinden, öncelikle öğretmen sorumludur. Sınıfta öğrenme ortamının

ve yaşantılarının düzenlenmesi ve yönetilmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Bu nedenle öğretmenin, sınıf yönetiminin ilke ve yöntemlerini iyi bilmesi gerekmektedir.

İlgili literatür tarandığında konuyu farklı yönleri ile inceleyen pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir (Günay, 2003; Bulucu, 2003; Ryan ve Lynch, 2003; Martin, 2004; Kochenderfer-Ladd ve Pelletier, 2008; Demirtaş, ve Kahveci, 2010; Özgan, Yiğit, Aydın ve Küllük, 2010; Şahin ve Altunay, 2011; Dağlı ve Sünkür, 2012; Şimşek ve Altınkurt, 2013). İlgili araştırmaların ortak noktası ise daha çok nicel araştırma yöntemlerine dayalı yapılmalarıdır. Bu araştırma ise nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüş olup okuyuculara ve uygulayıcılara konuyla ilgili derinlemesine bilgi vermektedir. İlgili literatüre yeni bir bakış açısı kazandırması yönüyle araştırma önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle araştırmanın temel çıkış noktası öğretmen davranış ve özelliklerinin sınıf yönetimi üzerindeki etkileridir. Bu bağlamda araştırmanın amacı etkili sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda; sınıf kurallarını belirlemeye, planlı derse girmeye, derste kullanılan yöntemlere, iletişim becerilerine, etkili zaman kullanımına, rol model olmaya, etkinlikler arası geçiş ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma türlerinden durum desenine uygun olarak yürütülmüştür. Durum deseninde amaç, tek bir konu üzerinden bir birey ya da okul gibi birimlerin derinlemesine incelenmesidir (Simons, 2009; Patton 1990). Bu model diğer modellerle yeterince açıklanamayan durumlar için daha uygun bir model olarak kabul edilmektedir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005). Araştırma kapsamında öğretmenlerin sınıf yönetimi sürecindeki davranışları araştırmacılar tarafından belirlenmiş sorular çerçevesinde irdelenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme; göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturarak bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:113). Bu bağlamda X ilinde görev öğretmenler branş, görev yeri ve cinsiyet kriterleri dikkate alınarak örneklem olarak belirlenmiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere branş dağılımına göre 5 matematik, 5 fen bilgisi, 4 sınıf ve 4 sosyal bilgiler öğretmeni olmak üzere; cinsiyet dağılımına göre 10 erkek, 8 kadın olmak üzere; yerleşim yeri dağılımına göre 10 il merkezi, 8 ilçe olmak üzere toplam 18 öğretmen örnekleme alınmıştır. Aynı zamanda katılımcılar belirlenirken görüşme yapmayı kabul etme ve katılmaya istekli olma durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcı öğretmenlerle ilgili kişisel bilgiler Tablo'1 de ayrıntılı olarak sunulmuştur:

Tablo 1. Öğretmenlerin branş, cinsiyet ve yerleşim yerine göre özellikleri

	Branş	Cinsiyet	Yerleşim yeri
Katılımcı 1	Sınıf Öğretmeni	Kadın	İl merkezi
Katılımcı 2	Fen ve Teknoloji	Kadın	İlçe
Katılımcı 3	Matematik	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 4	Fen ve Teknoloji	Kadın	İlçe
Katılımcı 5	Matematik	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 6	Sınıf Öğretmeni	Kadın	İl merkezi
Katılımcı 7	Sınıf Öğretmeni	Erkek	İlçe
Katılımcı 8	Fen ve Teknoloji	Kadın	İl merkezi
Katılımcı 9	Matematik	Kadın	İlçe
Katılımcı 10	Sosyal Bilgiler	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 11	Sosyal Bilgiler	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 12	Fen ve Teknoloji	Kadın	İlçe
Katılımcı 13	Sınıf Öğretmeni	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 14	Fen ve Teknoloji	Kadın	İlçe
Katılımcı 15	Sosyal Bilgiler	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 16	Matematik	Kadın	İlçe
Katılımcı 17	Sosyal Bilgiler	Erkek	İl merkezi
Katılımcı 18	Matematik	Kadın	İlçe

Veri Toplama aracı

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Soruların oluşturulmasında araştırmacılar beyin fırtınası tekniği ile, *Etkili bir sınıf yönetiminde hangi davranışları öğretmenler göstermektedirler?* sorusunu tartışarak etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarını irdeleyen 9 soru tespit edilmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların geçerliği ve güvenilirliğinin artırılmasına yönelik olarak ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan Yrd. Doç. Dr Selçuk Beşir Demir ve eğitim yönetimi alanında uzman olan Yrd Doç. Dr. İhsan Topçu'dan öğretmenlere yöneltilecek soruların açık ve anlaşılır olup olmadığına; incelenen konunun kapsamına uygun olup olmadığına ilişkin görüş alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca soruların anlaşılır olup olmadığını kontrol etmek için iki öğretmen ile ön görüşme yapılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan sorulara son hali verilerek uygulamaya geçilmiştir.

Araştırmada katılımcılara yöneltilen sorular *i.* Sınıf kurallarının önceden belirlenmesi sınıf yönetimini nasıl etkiler? *ii.* Sınıf içinde alınan kararlarda öğrencilerin fikirlerinin alınması sınıf yönetimini nasıl etkiler? *iii.* Öğretmenin planlı derse girmesi ve öğretim programlarını takip etmesi sınıf yönetimini nasıl etkiler? *iv.* Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklerin zenginliğinin sınıf yönetimini nasıl etkiler? *v.* Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı iletişim becerilerinin sınıf yönetimini nasıl etkiler? *vi.* Öğretmenin etkili zaman kullanımının sınıf yönetimini nasıl etkiler? *vii.* Öğretmenin sınıf içinde rol model olmasının sınıf yönetimini nasıl etkiler? *viii.* Öğretmenin etkinlikler arası geçişleri etkili ve hızlı yapmasının sınıf yönetimine nasıl etkiler? *ix.* Öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesi sınıf yönetimini nasıl etkiler? Şeklinde yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilen tüm görüşmeler, ses kayıt cihazıyla, katılımcıların onayı alınarak kaydedilmiştir. Araştırma kapsamında 200 dakikalık görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden sonra

kaydedilen veriler ham veri olarak Microsoft Word yazı işleme programıyla metne dönüştürülmüştür. Veriler kodlanmadan önce iki araştırmacı tarafından verilerin dökümü satır satır okunmuştur. Elde edilen cevaplar betimsel analiz ve içerik analiz yöntemleri ile incelenmiş, sonuçlar tablo haline getirilmiştir. Tablolarda doğrudan öğretmen görüşlerine yer verilmiş aynı zamanda görüşlerin frekans dağılımları belirlenmiştir. Araştırma analizi hem betimsel hem de içerik analizi yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Sönmez ve Alacapınar'a göre (2011) betimsel analiz, verilerin olduğu gibi gösterildiği, betimlendiği, resmedildiği, anlatıldığı analiz şeklidir. İçerik analizi ise verilerin içeriğinin irdelendiği, verilerin sınıflara ayrıldığı, veriler arasındaki ilişki ve bağıntıların gösterilmesi için matrislerin hazırlandığı ve elde edilen sınıflamaların sayısal verilere dönüştürülebildiği bir analiz şeklidir. Araştırmacı tarafından elde edilen verilerin içeriği irdelendiğinde elde edilen sonuçların "olumlu, kısmen olumlu, katkısı olmadığı (olumsuz)" olmak üzere üç kategoride ele alınmasının uygun olduğu görülmüştür. Tavşancıl ve Aslan'a göre (2001:77) kategorileştirme türlerinden *değerlendirici kategoriler* iyi-kötü, doğru-haksız vb. tarzda sınıflandırılabilir. Bu nedenle bu araştırmada da olumlu, olumsuz ve kısmen olumlu değerlendirici kategorileri kullanılmıştır. Bu kapsamda onsekiz öğretmene ait görüşler tek tek okunmuş, içeriğine göre verilen yanıt uygun kategoriye kodlanmış, anlam açısından aynılık gösterilen yanıtların frekansları alınarak yanıtlayıcı sayısı içerisindeki yüzdesi hesaplanmıştır. Ayrıca oluşturulan tablolarda, betimsel analiz kapsamında katılımcıların vermiş olduğu cevaplar değerlendirilerek olumlu, kısmen olumlu, katkısı olmadığı (olumsuz) kategoriler içerisinde verilmiştir. Bu kategorilerde yer alan sıklıklar (f) ve yüzdeler verilerek karşılaştırma olanağı sağlanmış ve güvenilirliğin artırılması amaçlanmıştır. Tavşancıl ve Aslan'a göre (2001:82) içerik analizinde sonuçlar sunulurken kategoriler açıklanır. Öğretmen görüşleri olumlu olumsuz ve kısmen olumlu kategorileri altında verilerek geçerlik güçlendirilmiştir. İki araştırmacının birbirinden bağımsız olarak kullandıkları kodların tutarlığı "Görüş Birliği" ya da "Görüş Ayrılığı" şeklinde işaretlemeler yapılarak belirlenmiştir. Araştırmada tüm kodlamalar güvenilirlik hesaplaması için; Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü [Güvenirlik= Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] kullanılmıştır. Her bir sorun için yapılan güvenilirlik hesaplamasında % 88 ile % 96 arasında bir sonuca ulaşılmıştır. Tekrardan kaçınmak açısından aynı içerikli cevaplara tabloda bir defalığına yer verilmiştir. Yer verilen ifadelerin öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılardır. Katılımcılar bir ile onsekiz arasında numaralandırılmıştır. Katılımcılara K1, K2, K3.....K18 şeklinde rumuzlar verilmiştir.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu araştırmada geçerlik ve güvenilirlik kavramları yerine inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramlarının kullanılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Geçerlik ve güvenilirlik kavramları nicel araştırmalara özgü kavramlar niteliğinde olup, nitel araştırmaların temel ilkeleri ve temel paradigması ile çalışmaktadır (Mills, 2003:78).

Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için öncelikle araştırmanın uygulama sürecinde tüm görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı, araştırmanın tüm aşamalarında mümkün olduğunca objektif olmaya dikkat etmiştir. Aktarılabilirlik konusunda araştırmacıların okuyuculara, uygulama ve içerikteki benzerliklere karar vermesi için yeterli detayları vermesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada, araştırmanın yapıldığı yer, zaman ve içerik ile ilgili açıklayıcı bir şekilde bilgi verilmiştir. Araştırmanın tutarlılığını artırmak için çalışmada elde edilen bulguların tamamı yorum ve genelleme yapılmadan doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca araştırma sürecinde elde edilen tüm veriler, araştırmacının kendisi dışında, başka bir araştırmacı tarafından değerlendirip, ayrı ayrı kodlanmış ve tüm kodlamalar arasında genel anlamda görüş birliği sağlanmıştır. İki araştırmacının birbirinden bağımsız olarak kullandıkları kodların tutarlığı "Görüş Birliği" ya da "Görüş Ayrılığı" şeklinde işaretlemeler yapılarak belirlenmiştir. Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için, verilerin nasıl toplandığı, verilerin nasıl kaydedildiği ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde sınıf ve branş öğretmenlerine sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin betimsel ve içerik analiz yöntemleri ile incelenerek oluşturulan tablolar ve bu tablolara ilişkin açıklamalar bulunmaktadır.

Sınıf kurallarının önceden belirlenmesinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 2. Sınıf kurallarının önceden belirlenmesine ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler		(%)
Olumlu	Öğrenci hangi olayda nasıl davranacağını bildiği için sorun yaşanmaz. (K19) Öğrenci kendini değerli hisseder, kuralları benimser. (K16) Öğrenci motivasyonunu önemli derecede etkiler. Otokontrol sağlanınca yanlış davranış yapanları hemen uyarır. (K3) Sınıf kurallarının önceden belirlenmesi öğrencide düzen ve disiplin anlayışı uyandırır. (K7)	13	65
Kısmen Olumlu	Bir çok öğretmen kendi kurallarını kendi belirlediği için önceden belirlenmiş olsa bile çok işlevsel değil. (K 18) Özellikle birinci kademe öğrencilerinde işe yaradığı söylenebilir. İkinci kademe hakkında kuşkularım var. (K5) Sadece olumsuz davranışları önleme konusunda yararlı olacaktır. (K8)	7	35
Toplam		20	100

Tablo 2'ye göre sınıf ve branş öğretmenleri "sınıf kurallarının önceden belirlenmesi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 65 oranında olumlu (f= 13), %35 oranında kısmen olumlu (f=7) görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde sınıf kurallarının önceden belirlenmesinin sınıf yönetimine olumlu katkı sağlayacağı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin sınıf disiplini, motivasyon, önceden belirlenmiş bir yol haritası ve kuralları benimseme konularında görüş bildirdikleri; kısmen olumlu cevap veren

öğretmenlerin ise kuralların öğretmenler tarafından belirlenmesi, sadece ilkokul öğrencilerinin olumlu etkilendikleri ve sadece olumsuz davranışları önleyebildikleri konularında görüş ifade ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda sınıf kurallarının önceden belirlenmesinin sınıf yönetimini büyük oranda olumlu etkilediği söylenebilir.

Sınıf kurallarının önceden belirlenmesi konusunda olumlu görüş bildiren K 10 rumuzlu katılımcı *okulun ilk günlerinde öğrencilerimi tanımaya başladım. Onları yeterince tanıdığım inandıktan sonra, onların beklentileri doğrultusunda sınıf kurallarının oluşmasını sağladım. Sınıf kurallarının açık ve anlaşılır biçimde oluşturulması kalan eğitim öğretim sürecini rahat bir şekilde geçirmemize yardımcı olur* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu düşünen K 9 rumuzlu katılımcı *genellikle sınıf kurallarını öğretmenler belirliyor. Dolayısıyla önceden ya da sonradan olmasının bir önemi yok aslında. Öğretmenlerin koyduğu kurallar ise öğrencilerde bir zorunluluk gibi algılanıyor ve çok fazla işlevsel olmuyor* söyleminde bulunmuştur.

Sınıf içinde alınan kararlarda öğrencilerin fikirlerinin alınmasının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 3. Sınıf içinde alınan kararlara ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Alınan kararlarda "ben de varım, değerliyim" algısı oluşur. (K1) Yapılan uygulamaları sahiplenirler. (K4) Birey, birey olmanın keyfini çıkarır. (K6) Sınıfta demokratik bir ortam oluşur. (K12)	15	75
Kısmen Olumlu	Sadece kurallara uyulmasını sağlayacaktır. (K11) Derse katılımını üst düzeye çıkarmasını sağlar ancak disiplin sorunları devam edebilir (K20)	4	20
Olumsuz (Katkısı Olmadığı)	Alınan kararlar öğrencinin de payı olduğunda kararların uygulanması kolaylaşır. Fakat teoride böyle olan durumun pratikte uygulanması olmuyor. (K2)	1	5
Toplam		20	100

Tablo 3'de görüldüğü gibi sınıf ve branş öğretmenleri "alınan kararlarda öğrenci fikirlerinin alınması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 75 oranında olumlu (f=15), %20 oranında kısmen olumlu (f=4), % 5 oranında katkısı olmadığı (olumsuz) (f=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde sınıf içinde alınan kararlarda öğrencilerin fikirlerinin alınmasının sınıf yönetimini olumlu etkileyeceğini düşünen öğretmenlerin demokratik bir sınıf düzeni, kendini değerli hissetme ve alınan kararları benimseme konularında görüş bildirdikleri; kısmen olumlu etkilediğini düşünen öğretmenlerin ise bu durumun sadece kuralları uygulamada yardımcı olacağını ve sadece ders katılımını sağlayacağını ifade ettikleri; katkısı olmadığı (olumsuz) görüş bildiren öğretmenlerin ise bu kararların öğretmenler tarafından alındığını dolayısıyla öğrencinin fikirlerinin pratikte alınmadığına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda sınıf içinde alınan kararlarda öğrenci fikirlerinin alınmasının büyük oranda sınıf yönetimini olumlu etkilediği söylenebilir.

Sınıf içinde alınan kararlara öğrenci katılımının sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 7 rumuzlu katılımcı *sınıfta herhangi bir değişiklik yapacağım zaman ya da yeni bir uygulamayı sınıfa getireceğim zaman*

mutlaka öğrencilerimle bu konuları paylaşırım ve onların görüşlerini alırım. Bu davranışım sınıf ta öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlar ve öğrenciler hem bana hem de sınıfa karşı bir bağlılık geliştirir. Sınıfını seven ve sınıfına bağlılık gösteren öğrencileri sınıf yönetimi kapsamında organize etmek ise çok daha kolay ve işlevsel olur ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 20 rumuzlu katılımcı *demokratik sınıf yönetimi öğrencileri alınan kararlara katılımını gerektirir. Ancak yaptığım uygulamalarda öğrencinin karara katılımının öğrenciyi derste daha aktif hale getirdiğini, ancak öğrencinin disiplin sorunlarını gidermediğini gözlemledim. Bence kararlara katılım sınıf yönetimini doğrudan olumlu etkilemiyor* söyleminde bulunmuş, bu konuda olumsuz görüş bildiren K 2 rumuzlu katılımcı ise *öğrencileri alınan kararlara katmak teoride mümkün görünüyor ancak pratik uygulamalarda öğrencileri cesaretlendirdiği ve daha çok disiplin sorununun oluşmasına neden olduğu için sınıf yönetimine herhangi bir katkısı yoktur* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin planlı derse girmesinin ve öğretim programlarını takip etmesinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 4. Öğretmenin planlı derse girmesine ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Öğretmen hangi etkinliği, hangi konuyu ne zaman işleyeceğini bilecek, bu sayede sınıf düzensizliğini ortadan kalkacaktır (K19). Sınıfta çıkabilecek problemlerin önceden kestirilmesini sağlar (K14). Ne, nereden, ne zaman, nasıl, niçin sorularının yanıtları bilinçli olarak alınır (K13).	13	65
Kısmen Olumlu	Konuların zamanında işlenmesini sağlaması açısından iyi olabilir (K20) Plan ve Programa bağlı olunması ile düzeni sağlar ama her düzen başarı getirmeyebilir (K11).	5	25
Olumsuz (Katkısı Olmadığı)	İhtiyaç odaklı bir ders takip etmeli, plan öğretmenin kafasında bitmeli yazılı planlara karşıyım. (K18) Sınıf yönetimini değil öğretmenin kendisini rahatlatır. Bence gerekli değil (K3).	2	10
Toplam		20	100

Tablo 4'e göre sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin planlı derse girmesi ve öğretim programlarını takip etmesi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 65 oranında olumlu (f=13), %25 oranında kısmen olumlu (f=5), % 10 oranında katkısı olmadığı (olumsuz) (f=2) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin derse planlı girmesi ve öğretim programlarını takip etmesinin sınıf yönetimini olumlu etkilediğini düşünen öğretmenlerin önceden problemlerin kestirebildiği, neyi, ne zaman ve nasıl işlenebileceği ve problemleri önceden tahmin edilebileceği konularında görüş bildirdikleri; kısmen olumlu etkileyeceğini düşünen öğretmenlerin, konuların zamanında yetiştirilmesinin sağlanacağını ve bir düzen geleceğini ifade ettikleri; (olumsuz) görüş bildiren öğretmenler ise planların sınıf yönetimini değil de öğretmenin kendisini rahatlatacağına ve planın öğretmenin

kafasında oluşması gerekliliğine vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin planlı derse girmesi ve öğretim programlarını takip etmesinin sınıf yönetimini büyük oranda olumlu etkilediği söylenebilir.

Öğretmenin planlı derse girmesinin sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 4 rumuzlu katılımcı *öğretmen derse hazırlıklı bir şekilde girerse hem öğretmen hem de öğrenciler kendilerini rahat ve güvende hisseder. Öğretmenin eğitim öğretim sürecine hâkim olması ve yapacağı çalışmaları belli bir düzen içerisinde sınıf ortamına taşıması öğrencilerde düzen ve disiplin algısı oluşturacağı için sınıf yönetimi de kolaylaşır* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 8 rumuzlu katılımcı *öğretmen her ne kadar derse hazır olarak gelse de sınıf yönetimini etkileyen öğrenci davranışları, velilerin sosyal, kültürel ve ekonomik düzeyleri, okulun bulunduğu çevre şartları gibi etkenlerden dolayı öğretmenin derse hazırlıklı girmesi tek başına sınıf yönetimini olumlu bir seviyeye taşımaz. Ancak hiç etkisi yoktur da diyemem* şeklinde açıklamalarda bulunmuş, bu konuda olumsuz görüş bildiren K 3 rumuzlu katılımcı ise *öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi öğrenciler tarafından çok fazla anlaşılmıyor. Belli bir tecrübeye sahip öğretmenler bu konuda çok daha rahat davranabiliyor. Dolayısıyla öğretmenlerin derse hazırlıklı gelmelerinin ya da gelmemelerinin öğretmenleri rahatlatan bir husus olmaktan öteye gitmediğini düşünüyorum* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklerin zenginliğinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 5. Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklere ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Bu sayede bireysel farklılıklar düşünüldüğü için, her öğrenciye hitap edilmiş olur.(K1) Öğrenciyi sürekli canlı tutan, derste sürekli aktif kılan yöntem ve teknikler sınıf yönetimini olumlu etkileyecektir. (K4) Öğrencinin zevk alacağı her yöntem olumlu etkileyecektir. (K16) Yöntem ve tekniklerin farklılığı öğrencide olumlu etkiler bırakacaktır. (K20)	12	60
Kısmen Olumlu	Sınıfta test çözülmesi ve projeksiyon kullanılması etkili olacaktır. Ama bunlar öğretmen yeterli değilse kısmen işe yarar. (K6) Öğrencileri derse katmada etkilidir. Ancak verim konusunda bir şey diyemem (K9) Derse aktif katılımın sağlanacağı yöntemler seçilebilirse etkili olabilir. (K18)	8	40
Toplam		20	100

Tablo 5'e göre sınıf ve branş öğretmenleri "derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin kullanımı" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 60 oranında olumlu (f=12), %40 oranında kısmen olumlu (f=6), şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde ders anlatılırken kullanılan yöntem ve tekniklerin zenginliğinin sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediğini düşünen öğretmenlerin yöntem çeşitliliği ve bireysel farklılıklara göre yöntem ve teknikler kullanılması ve her yöntemin bir arada kullanılması

gerekliliği konularında görüş bildirdikleri; kısmen olumlu olduğunu düşünen öğretmenlerin farklı materyaller kullanılsa da öğretmen yeterli değilse kısmen işe yarayacağını ifade ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin zenginliğinin sınıf yönetimini büyük oranda olumlu etkilediği söylenebilir.

Öğretmenin ders anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklerin zenginliğinin sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 1 rumuzlu katılımcı *teknoloji ve bilgi çağında yaşıyoruz. Günümüz öğrencileri çok farklı kaynaklardan besleniyor. Buna bağlı olarak beklentileri ve istekleri çeşitleniyor. Öğrenci sınıfa geldiği zaman çağın gereği olarak çok farklı uyaranlar bekliyor. Bu noktada öğretmenin öğrenci ilgisini çekebilecek yöntem ve teknikleri uygun araç ve gereçlerle sınıfa taşımaya gerek. Bu yapıldığı zaman sınıfta öğrencilerin ilgisi derse çekildiği için sınıfı yönetmek daha kolay olacaktır* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 13 rumuzlu katılımcı *tabii araç gereç ve yöntem zenginliği mutlaka olmalı. Ancak bu unsurların doğru bir şekilde kullanılması gerekiyor. Hangi aracı ne zaman kullanmak gerekir, hangi yöntemi nasıl kullanmak gerekir bunlar doğru bir şekilde sunulmalı. Dolayısıyla burada en önemli etken öğretmenin yeterli olmasıdır. Öğretmen bu araçları ve yöntemleri nasıl kullanacağını bilmezse çok verimli bir ortam sağlanmış olmaz* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin sahip olduğu iletişim becerilerinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 6. Öğretmenin sahip olduğu iletişim becerilerinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	İletişimde karşı taraftaki yaşı, cinsiyeti, düzeyi ve sosyal çevresi dikkate alınarak yapılan iletişim olumlu etkileyecektir. (K13) Öğretmenin sınıfın bir parçası olduğunda kullanılan dil, jest ve mimikler sınıf iklimini olumlu etkiler. (K11) Öğretmenlerin öğrencilere etkili ve sağlıklı iletişim kurabilen öğretmen sınıf yönetimini rahatlıkla gerçekleştirecektir. (K9)	16	80
Kısmen Olumlu	Taraflar arasında aynı iletişim kanalları kullanılmazsa sınıf yönetimi bu durumdan kısmen faydalanabilir.(K18) Açık iletişim becerisi olan sınıflarda istenen bir durumdur. Ancak öğretmenin iletişim becerisi yüksek olsa da her sınıfta açık iletişim ortamı oluşturmak mümkün olmayabilir. (K14)	4	20
Toplam		20	100

Tablo 6'ya göre sınıf ve branş öğretmenlerinin "dersi anlatırken kullanılan iletişim becerisi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 80 oranında olumlu (f=16), %20 oranında kısmen olumlu (f=4), görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin dersi anlatırken kullandığı iletişim becerilerinin sınıf yönetimini olumlu etkilediğini düşünen öğretmenler, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, sosyal çevresi ve seviyesi dikkate alınarak kullanılacak beden dili, jest ve mimiklerin etkili olduğu yönünde görüş

bildirdikleri; kısmen olumlu düşünen öğretmenlerin ise taraflar arasında aynı iletişim kanallarının kullanılması gerekliliğine ve sınıflarda açık iletişim ortamının oluşturulmasının güçlüğüne vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin etkili olarak kullandığı iletişim becerilerinin sınıf yönetimini büyük oranda olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı iletişim becerilerinin sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 5 rumuzlu katılımcı *öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kalitesi son derece önemlidir. Öğretmen öğrencilerin özelliklerine göre farklı iletişim kanalları kullandığında, onların duygu ve düşünce dünyalarına hitap edebildiğinde sınıfta çok olumlu bir iklim oluşturabilir. Etkili iletişim beraberinde sağlıklı bir sınıf yönetimi anlayışı da getirir* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 2 rumuzlu katılımcı *öğretmenlerin iletişim konusunda yeterli becerilere sahip olduklarına inanmıyorum. İletişim konusunda eksik donanıma sahip öğretmenler her öğrenciyi aynı kalıba soktuğu için iletişim ancak bazı öğrenciler için anlamlı oluyor. Diğer öğrenciler bundan faydalanamıyor. Dolayısıyla iletişim becerileri sınıf yönetimini kısmen desteklemektedir* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin zamanı etkili kullanmasının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 7. Öğretmenin zamanı etkili kullanmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Etkili zaman kullanımı sadece öğretmenler açısından değil, öğrenciler açısından son derece önemlidir. Etkili zaman kullanımıyla sınıfta karşılaşılabilecek bütün sorunlar büyük ölçüde çözülecektir. (K1) Ders için belli bir süre vardır. Öğrenciye vermek istenilen her şey bu süre içinde etkili zaman kullanımıyla mümkündür. (K2) Zaman ne kadar verimli geçirilirse, öğrenci sınıf ortamından soğumaz, katılım sağlanır. (K8)	10	50
Kısmen Olumlu	Ancak ders iyi planlanırsa öğretmen zamanı etkili kullanabilir. (K5) Müfredatın yetişmesi, Öğretim programının uygulanması için uygun zaman gerekir. (K11) İlk 20 dk. Sonra öğrencinin dikkati dağılıyor. Öğretmen ağızyla kuş tutsa bile geri kalan zamanda sınıf yönetimi olumsuz etkileniyor. (K18)	10	50
Toplam		20	100

Tablo 7'ye göre sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin zamanı etkili kullanımı" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 50 oranında olumlu (N: 10), % 50 oranında kısmen olumlu (N: 10), şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin zamanı etkili kullanımının sınıf yönetimini olumlu etkileyeceğini düşünen öğretmenlerin zaman verimli kullanıldığında problemlerin oluşmayacağı ve öğrencilerin dikkatleri dağılmadan etkin olacakları yönünde görüş bildirdikleri; kısmen olumlu yönde etkilediğini belirten öğretmenlerin ancak planlı bir çalışma yapılarak müfredatın bitirilmesiyle zamanın etkili kullanılmış olacağını, dersin sadece belli bir

bölümünde öğrenciyle ders yapılabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin etkili zaman kullanımının sınıf yönetimi sürecini olumlu etkilediği söylenebilir.

Öğretmenin derste zamanı etkili kullanmasının sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 17 rumuzlu katılımcı *günümüz şartları içerisinde değerlendirildiğinde zaman en önemli kaynak durumundadır. Sınıf içerisinde 40 dakikalık dersin verimli bir şekilde geçirilebilmesi için zamanın iyi bir şekilde planlanması gerekiyor. Öğretmen derste geçen süreyi önceden yapmış olduğu hazırlıklar çerçevesinde iyi bir şekilde kullanabilirse, öğrencilerde fırsat bulup istenmeyen davranışlar yapma fırsatı bulamayacaklardır. Bu durum ise sınıf yönetimini kolaylaştırır* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 20 rumuzlu katılımcı *öğretmen zamanı ne kadar iyi planlamış olursa olsun öğrencilerin dikkat süresi kısa olmasından ve sınıfta akademik başarı beklentisi olmayan öğrencilerin var olmasından dolayı sınıfta zamanı iyi kullanmak sınıf yönetimini kısmen olumlu etkiler* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin sınıf içinde rol model olmasının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 8. Öğretmenin sınıf içinde rol model olmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Öğretmenin öğrenciye karşı tutumu, saygılı olması, davranışlarıyla örnek olması sınıfta güvene dayalı iletişim sağlayacağı için istenmeyen öğrenci davranışlarını engeller. (K16) Öğretmenin kişilik özellikleri ve fiziksel özellikleri öğrenciler tarafından örnek alınır.(K11) Kati kuralları uygulaması yerine, olumlu davranışlarda öğretmenin kendisinin model olması olumlu davranışları pekiştirecektir. (K9)	14	70
Kısmen Olumlu	Öğrenci öğretmeni düşünmeden taklit eder. Sakıncaları olabilir. (K19) Öğretmeni örnek alan öğrenciler sadece yönetim sürecinde öğretmene destek olurlar. (K14) Her öğretmen iyi bir model olamaz. Sınıf yönetimini de olumlu yönde etkileyeceğini düşünmüyorum. (K18)	6	30
Toplam		20	100

Tablo 8'e göre sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin sınıf içinde örnek model olması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 70 oranında olumlu (f=14), % 20 oranında kısmen olumlu (f=4), % 10 oranında katkısı olmadığı (olumsuz) (f= 2) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin sınıf içinde örnek model olmasının sınıf yönetimini olumlu etkilediğini düşünen öğretmenler, davranışlarıyla saygı ve güven oluşturan, kişisel ve fiziksel özelliklerine dikkat eden öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engelleme adına sınıf yönetimine katkı sağladığı yönünde görüş bildirdikleri; kısmen olumlu etkilediğini düşünen öğretmenlerin sadece taklit ederek ve yönetim boyutunda öğrencileri etkileyebileceklerini ifade ettikleri; katkısı olmadığını düşünen (olumsuz)

öğretmenler ise öğretmenin her alanda model olsa bile olumsuz davranışların oluşabileceğine, öğretmenlerin zaman zaman öğrencilere olumsuz model olabileceğine ve model olmanın sınıf yönetimine katkı sağlamayacağına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin sınıf içinde örnek model oluşturması sınıf yönetimi sürecini genel olarak olumlu etkilediği söylenebilir.

Öğretmenin sınıf içinde rol model olmasının sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 10 rumuzlu katılımcı *öğretmenler çoğu zaman nasihat ederek öğrencilere davranış kazandırmaya çalışıyorlar. Tabiri caizse bu nasihatler öğrencinin bir kulağından girip diğerinden çıkıyor. Oysa öğretmen davranışlarıyla model olsa öğrencinin yapması gerekenleri kendi tavırlarında gösterebilse işte o zaman öğrenciden bu davranışları bekleme hakkı olabilir. Bu yüzden en iyi disiplin en iyi öğrenme ancak model olmakla, kendi yaşantısını öğrenciye doğru sunmakla mümkün olur. İyi bir model olabilen öğretmen ise oluşturduğu etki ile sınıfını çok daha rahat organize edebilir* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 5 rumuzlu katılımcı *öğretmenin öğrenci için tam bir model olabileceğine inanmıyorum. Çünkü arada yaş, dünyaya bakış açısı ve yaşantı farklılıkları vardır. Ancak akranlar birbirine model olabilir. Öğretmen davranışları ise ancak çocuğun zihin süzgecinde sağlıklı bir şekilde analiz edilirse anlamlı olabilir. Bu da her öğrenci için mümkün değil zaten* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin etkinlikler arası geçişleri etkili ve hızlı yapmasının sınıf yönetimine etkilerine ilişkin bulgular

Tablo 9. Öğretmenin etkinlikler arası geçişleri etkili ve hızlı yapmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Sınıftaki uygulamaların acıklılığı, disiplin açısından önemlidir. Etkinliklerin bölünmemesi öğretmen ve öğrencinin dikkatinin bozulmamasını ve ilginin azalmamasını sağlar. (K1) Hem zaman kaybı yaşanmaz, hem de öğrencilerin başka şeylerle uğraşmayıp düzeni bozması engellenir. (K8) Etkinlikler birbiriyle bağlantı olmalı ve aralarındaki ilişkiler öğrenciye hissedilerek fark edilerek geçişlerin yapılması gerekir. (K11)	14	70
Kısmen Olumlu	Ders geçişleri sınıfın isteğine bağlı olarak yapılmazsa sınıf yönetimine etkisi olmaz. (K2) Bu tamamen tecrübe ile sağlanır. Ders girip çıktıkça etkinlikler arası geçişlerin nasıl sağlanacağı tecrübe edilip uygulanır. (K3) Öğrenci etkinliğe hazır oluşu ile ilgilidir. (K6)	5	25
Olumsuz (Katkısı Olmadığı)	Etkinlikler arası geçişler hızlı olmasıyla öğrencinin kafası karışır ve dersten öğrencilerin kopmasına neden olur.(K18)	1	5
Toplam		20	100

Tablo 9'a göre sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin etkinlikler arası geçişlerinin etkili ve hızlı olması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 70 oranında olumlu (f=14), % 25 oranında kısmen olumlu (f=5), % 5 oranında katkısı olmadığı (olumsuz) (f=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin etkinlikler arası

geçişlerin etkili ve hızlı olmasının sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediğini düşünen öğretmenler, etkinlikler arasında etkili geçişler yapıldığında zaman kaybının oluşmadığı, öğrencilerin dikkatlerinin devamlı canlı tutulduğu konusunda ortak görüş bildirdikleri; kısmen olumlu düşünen öğretmenlerin etkinlikler arası geçişlerin ancak önceden hazırlık yapılarak ve sınıfın isteğine ve ihtiyacına göre yapılandırılarak başarılı olabileceğini ifade ettikleri; bir katkısı olmadığını (olumsuz) düşünen öğretmenlerin ise, hızlı geçişlerin öğrenci zihninde karmaşıklık meydana getirerek sınıf düzeninin bozulacağına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenin etkinlikler arası geçişlerin etkili ve hızlı olmasının sınıf yönetimi sürecini genel olarak olumlu etkilediği söylenebilir.

Öğretmenin etkinlikler arası geçişleri etkili ve hızlı yapmasının sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 12 rumuzlu katılımcı *bu durum biraz elma armut meselesine benziyor galiba. Konular arasında geçiş yaparken öğrenci ilgisinin dağılmaması ve öğrencinin dersten kopmaması için yumuşak geçişler tasarlamak gerekiyor. Bu da ancak iyi bir ön hazırlık ile mümkün olabilir. İyi bir hazırlık yapan öğretmen konu geçişlerinde de usta manevralar yaparak sınıf yönetiminin bozulmasını engeller* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 13 rumuzlu katılımcı *tabii etkilidir. Ancak konular arasındaki geçişleri tasarlayan öğretmen olsa bile öğrencinin konuya daha önceden çalışmış olması, öğretmenin bu konudaki yeterlilikleri gibi başka faktörlerde sürece etki edecektir. Dolayısıyla hepsini bir arada sunarak konu geçişlerini sağlıklı yapmak her zaman mümkün olmayabilir. Zaman zaman bu yüzden sınıf yönetimi bozulabilir* şeklinde açıklamalarda bulunmuş, bu konuda olumsuz görüş bildiren K 18 rumuzlu katılımcı ise *konu geçişleri hızlı yapılırsa öğrenci konuyu tam kavrayamadan diğerine geçmiş olur. Bence bir ders sürecinde tek bir konu üzerinden gidilmelidir* şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Tablo 10. Öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesine ilişkin öğretmen görüşleri

Kategoriler	Görüşler	f	(%)
Olumlu	Sınıf disiplini için önemlidir (K18) Öğrencinin neyi yapıp yapmaması gerektiği konusunda eğitilmesi için ceza gereklidir. (K9) Diğer öğrencilere model olması açısından önemlidir. (K: 10)	7	35
Kısmen Olumlu	Sık sık davranış bozukluğu göstermeyen öğrencilerde olumlu etki sağlarken, problem çıkaran öğrencilerde etkisi bulunmaz. (K16) Cezanın yerinde olup olmamasına göre olumlu yada olumsuz yönde etkileyebilir. (K14) Ceza 2. Tip olumsuz davranışları yok etme açısından kullanılmalı, 1. Tip olumsuz davranışlarda ise faydasız olacaktır. (K11)	7	35
Olumsuz (Katkısı Olmadığı)	Öğrencinin korkmasına neden olur. Öğrenci kendini ifade edemez. (K19) Kısa süreli etkilidir fakat uzun sürede etkilediğini	6	30

düşünmüyorum. (K12) Ceza her zaman olumsuzluğun başlangıcı olmuştur. Ceza tek öğrenciyi değil, tüm sınıfı olumsuz etkileyecektir. (K8)		
Toplam	20	100

Tablo 10'a göre sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 35 oranında olumlu (f=7), %35 oranında kısmen olumlu (f=7), % 30 oranında olumsuz (katkısı olmadığı) (f=6) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Olumlu ve kısmen olumlu cevaplar toplandığında % 70'lik bir oran ortaya çıkar. Verilen cevaplar irdelendiğinde öğretmenin ceza vermesinin sınıf yönetimini olumlu etkileyeceğini düşünen öğretmenler, sınıf disiplini, istenmeyen davranışların önlenmesi ve diğer öğrencilere model olması açısından değerlendirirken; kısmen olumlu olduğunu düşünen öğretmenler, problemler öğrencilerde hiçbir katkısının olmadığı, 2. Tip olumsuz davranışları değiştirebileceği görüşünde birleşmişlerdir. Cezanın olmaması gerektiği ya da hiç katkısının olmadığını düşünen öğretmenler ise cezanın öğrenciyi olumsuz yönde etkilediğini, korkma davranışını pekiştireceğini düşünmekte ve cezanın kullanılmaması gerekliliğini savunmuşlardır. Olumlu ve kısmen olumlu cevaplar toplandığında % 70'lik bir oran ortaya çıkar. Bu bağlamda öğretmenin istenmeyen davranışlarda cezaya başvurmasının sınıf yönetimi sürecini olumlu etkilediği ancak yeterli olmadığı söylenebilir.

Öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesinin sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildiren K 15 rumuzlu katılımcı *sınıfta disiplin son derece önemlidir. Öğrenciler yaptıkları kural dışı davranışların yanlarına kar kalmayacağını bilmelidir. Bu nedenle her türlü uygunsuz davranış uygun bir şekilde cezalandırılmalı ve sınıf disiplini korunmalıdır. Aksi halde sınıfı yönetmek mümkün olmayacaktır* ifadelerini kullanırken bu konuda kısmen olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildiren K 16 rumuzlu katılımcı *cezaya karşı değilim ama verilen cezaların doğru bir ölçüde verildiğini de söyleyemem. Bazı cezalar öğrencinin okula karşı olan tüm iyi duygularını yok edebiliyor. Dolayısıyla ceza en son aşamada ve hassas dengeler içinde kullanılmalıdır. Sürekli sorun çıkaran öğrencilerde cezanın da çok işlevsel olmadığı düşünüyorum. Bu nedenle ceza yöntemi sınıf yönetimini kısmen olumlu etkileyebilir* şeklinde açıklamalarda bulunmuş, bu konuda olumsuz görüş bildiren K 1 rumuzlu katılımcı ise *cezaya kesinlikle karşıyım. Ceza hem öğrenciyi hem de sınıfı öğretmenden kopartır. Öğrenciler öğretmenleriyle iletişim kurmaktan korkar hale gelirler. Öğretmen ve öğrenci arasında mesafe gittikçe açılır ve ortada yönetilebilecek bir sınıf bile kalmaz* şeklinde görüş belirtmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Sınıf ve branş öğretmenleri "sınıf kurallarının önceden belirlenmesi" özelliğinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 65 oranında olumlu (f=13), % 35 oranında kısmen olumlu (f=7) katkısının olduğu ifade etmiştir. Dağlı ve Baysal'ın (2012) ilköğretim öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada öğretmenlerin; "sınıfta uyulması gereken kuralların açık ve anlaşılır

olmamasına" hiç katılmadıkları ve "öğretmenlerin iyi bir model olmamasına" ise çok az katıldıklarını ifade etmiştir. Bu çalışma da elde edilen, sınıfta kuralların önceden belirlenip açık anlaşılır olarak öğrenciler tarafından net bir şekilde algılandığında disiplin sorunlarının oluşmadığı dolayısıyla sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği, aynı şekilde öğretmenin iyi bir model olduğunda disiplin sorunlarının azalacağı ve sınıf yönetimini olumlu yönde katkı sağlayacağı bulguları Dağlı ve Baysal'ın (2012) bulgularıyla örtüşmektedir. Erden'e göre (2005) öğretimi engelleyen, kesintiye uğratan ve öğretim süresinin öğretim dışı etkinliklere ayrılmasına neden olan en önemli etmen olumsuz öğrenci davranışlarıdır. Bu noktada olumsuz öğrenci davranışlarının temel nedeninin, öğrenciler için açık ve net sınıf kurallarının belirlenmemiş olması ve öğrencilerin nasıl davranacaklarını bilmemeleri olduğu söylenebilir. Paliç ve Keleş'in (2011) ise etkili bir eğitim için okul, öğrenci ve veli işbirliği ile karşılıklı belirlenen sınıf kurallarıyla oluşturulmuş bir düzen gerektiğine vurgu yapması sınıf kurallarının önemine dikkat çekmektedir. Araştırmada ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, sınıf kurallarının önceden belirlenmesinin sınıf yönetimine katkı sağladığını görüş olarak belirtmeleri, öğretmenlerin ilgili literatürle aynı yönde düşündüklerini göstermesi açısından memnuniyet vericidir.

Sınıf ve branş öğretmenlerinin "alınan kararlarda öğrenci fikirlerinin alınması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 75 oranında olumlu (f=15), %20 oranında kısmen olumlu (f=4), % 5 olumsuz olduğu (f=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeşilyurt ve Çankaya (2008) sınıf yönetimi açısından öğretmen niteliklerinin belirlenmesine yönelik çalışmalarında öğrencileri karar alma sürecine katma" davranışını öğretmenlerin kendilerinde gördükleri nitelikler arasında olduğunu belirtmişlerdir. Durmuş ve Demirtaş (2009) ise genel lise öğretmenlerinin sınıf yönetimde gösterdikleri davranışların demokratikliğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği çalışmalarında öğretmenler, öğrenciler arasında ayırım yapmadıklarını, öğrencilere birey olarak değer verdiklerini, alınan kararlarda onları dinlediklerini, düşüncelerini özgürce ifade etmelerini sağladıklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan Erdoğan'ın (2003) sınıf yönetimini, belirli amaçların gerçekleştirilmesi için planlama, örgütleme, koordinasyon, iletişim ve değerlendirme gibi fonksiyonlara ilişkin ilke, kavram, teori, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir şekilde maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümü olarak tanımlaması, sınıf içinde yapılandırılacak düzenin tek başına öğretmen tarafından oluşturulamayacak kadar karmaşık dinamiklere sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda sınıfta öğrencilerin demokratik katılımının sağlanması (Homano, 2006) ve öğrenciler arası çalışmaların gerektiği gibi eşgüdümlemesi (Celep, 2004) gerektiği söylenebilir. Bu çalışmada ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, alınan kararlarda öğrenci fikirlerinin alınması gerektiğine yönelik görüş bildirmeleri öğretmenlerin ilgili literatürle aynı yönde düşündüklerini göstermesi açısından memnuniyet vericidir. % 5 oranında olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin ise gelenekçi ve öğretmen merkezli bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin planlı derse girmesi ve öğretim programlarını takip etmesi" özelliğinin sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair

görüşlerinde % 65 oranında olumlu (f=13), %25 oranında kısmen olumlu (f=5), % 10 oranında olumsuz olduğu (f=2) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Jacobson ve diğ. göre (1985) öğretmenin derse önceden hazırlanması sınıf yönetimi için gereklidir (Akt: Özgan ve Yılmaz, 2009). Araştırma sonuçları bu görüş ile benzerlik göstermektedir. Öğretmenin derse planlı girmesini olumsuz olarak nitelendiren bir öğretmen "*İhtiyaç odaklı bir ders takip etmeli, plan öğretmenin kafasında bitmelidir*" diyerek derse planlı girmenin öğretmen için öznel ve kendi kafasında olması gerektiğine işaret etmiştir. Ancak öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (olumlu f=13+ kısmen olumlu f=5 toplam %90) planlı derse girmenin sınıf yönetimini olumlu etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Kocabay, 2008 ve Terzi'nin (2002), okulların en küçük birimi olan sınıf içerisinde amaçlanan sonucun elde edilebilmesi için tüm bileşenlerin bir birleri ile olumlu ilişki içerisinde, birbirlerini tamamlayacak şekilde düzenlenmiş olması gerektiğini ifade etmeleri ve Sarıtaş'ın (2000) sınıf yönetimini öğretmen, öğrenci, program, içerik, zaman, mekân, teknoloji, yöntem arasında etkili bir eşgüdümleme gerçekleştirerek sınıfı öğrenmeye elverişli bir ortama dönüştürmeye yönelik etkinliklerin tümü olarak tanımlaması sınıf içi dinamiklerin uyumlu ve planlı olmasının önemini bir kez daha ortaya koymakla birlikte bu araştırma kapsamında ortaya çıkan öğretmen görüşlerinin büyük çoğunlukla bu düşünceleri destekler nitelikte olduğunu göstermektedir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "Öğretmenin dersi anlatırken kullandığı yöntem ve teknikleri zenginleştirmesi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 60 oranında olumlu (f= 12), %40 oranında kısmen olumlu (f=6), şeklinde görüş bildirmişlerdir. Şahin (2011) öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışlarını incelediği çalışmada, öğretmenler alan bilgisi kapsamında "alanda yeterli bilgiye sahip olmayı" ve "bildiklerini öğrencilerine aktarabilmeyi" en önemli iki değer olarak ifade etmişlerdir. Aynı çalışmada etkili bir öğretmende bulunması gereken meslekî yeterlilik özellikleri arasında "öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıkların keşfedebilmeli ve her birinin öğrenme hızı ve biçimine uygun öğrenme imkânı sağlamalıdır" bulgusuna ulaşılmıştır. Şahin'in (2011) araştırma bulgularına tamamlar nitelikte Lee (2006) yeni teknolojik modellerle tanışan, bu modelleri doğru stratejilerle uygulayan ve okullarına farklı zenginlikler kazandıran öğretmenlerin elde ettikleri deneyimleri eğitim ve öğretim faaliyetlerine yansıtması gerektiğine vurgu yapmış Sarpkaya ise (2010) hedeflenen amaçların öğrencilere kazandırılmasının, okulun iyi bir öğrenme çevresine dönüştürülmesine ve sınıfta öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi ortaya koymasına bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada, öğretmenlerin çoğunluğunun sınıf içerisinde kullanılan yöntem ve tekniklerin çeşitlendirilmesinin sınıf yönetimini olumlu etkileyeceği yönünde görüş bildirmeleri ilgili literatürde ortaya çıkan düşüncelerle örtüşmektedir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "Öğretmenin sahip olduğu iletişim becerilerinin" sınıf yönetimini nasıl etkilediğine ilişkin görüşlerinde % 80 oranında olumlu (f=16), %20 oranında kısmen olumlu (f=4), şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda K 5 rumuzlu katılımcının *öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kalitesi son derece önemlidir. Öğretmen öğrencilerin*

özelliklerine göre farklı iletişim kanalları kullandığında, onların duygu ve düşünce dünyalarına hitap edebildiğinde sınıfta çok olumlu bir iklim oluşturabilir. Etkili iletişim beraberinde sağlıklı bir sınıf yönetimi anlayışı da getirir şeklinde ortaya koyduğu düşünceler öğretmenlerin iletişim becerileri ile ilgili genel eğilimlerini özetler niteliktedir. Öğretmenlerin genel eğilimini gösteren bu ifadelerin dışında Terzi'nin (2002) belirttiği üzere öğretmenlerin sınıf içi kadar, dışını da kapsayan yönetim becerileri üzerine yoğunlaşmaları, diğer bir ifade ile sadece öğrencilerle değil veliler ve diğer okul paydaşları ile de etkili iletişim kurabilmelerinin Little'nin (1982) ifade ettiği üzere öğretmenlerin sınıf yönetimi adına diğer öğretmenlerle paylaşım içerisinde bulunmalarının öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarını güçlendireceği söylenebilir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin etkili zaman kullanımı" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 50 oranında olumlu (f=10), % 50 oranında kısmen olumlu (f=10) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Başar'a göre (1999) sınıfta zamanın büyük bir kısmı eğitimsel etkinlikler için ayrılmalıdır. Gereksiz işlemler için zaman harcanmamalıdır. Öğretmenin dersine yönelik hazırlığı öğretmenin zamanı daha iyi kullanmasına yardımcı olur. Çelik'e (2008) göre ise öğretmenden beklenen temel davranış, öğretimsel zamanın yönetilmesidir. Öğretimsel zaman ile öğrenme düzeyi arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Bu görüşlere ek olarak Demirtaş ve Özer'in (2007) "etkili ve verimli zaman yönetimi, öğretmenler için yeterli olunması gereken, yaşamsal öneme sahip bir yönetim alanıdır. Günümüzde zamanı etkili ve verimli yönetmek büyük bir öneme sahiptir. Eğitimin bir süreçtir ve bu sürecin etkililiği büyük ölçüde zamanın iyi kullanılmasına bağlıdır" ifadeleri ile Özkılıç ve Korkmaz'ın (2004) "öğretmenlerin en sık dile getirdikleri yakınmalardan birisi sınırlı zamanda eğitim programını yetiştirmek zorunda olmaları ile ilgilidir. Öğretmenler saatin ve takvimin baskısını sürekli olarak hissederler. Üstelik okullarda bu değerli zamanın yitip gitmesine neden olabilecek bir çok durum söz konusudur" söylemleri zaman yönetiminin öğretmenler açısından önemini göstermektedir. Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin olumlu ve kısmen olumlu görüş bildirmeleri öğretmenlerin sınıfta zaman yönetimi konusunda farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin sınıf içinde örnek model olması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 70 oranında olumlu (f=14), % 20 oranında kısmen olumlu (f=4), % 10 oranında olumsuz olduğu (f=2) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Şahin'in (2011) öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışlarını incelediği çalışmasında etkili bir öğretmende bulunması gereken kişilik özelliklerinden "çevresine ve öğrencilerine davranışlarıyla model olmalıdır" ve "güzel ahlâklı olmalıdır" şeklinde elde ettiği bulgular bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca öğretmenin örnek model olması noktasında söylemden ziyade davranışları ve yaşantıları ile öğrenciler üzerinde daha kalıcı davranış değişiklikleri oluşturmaya çalışması Diranna ve Loucks (2001) sınıf içerisinde çok yönlü olması ve Barth (2002) öğrenci başarısı için sınıfta yüksek performans sergilemesi gerektiği söylenebilir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin etkinlikler arası geçişlerin etkili ve hızlı olması" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 70 oranında olumlu (f=14), % 25 oranında kısmen olumlu (f=5), % 5 oranında olumsuz olduğu (f=1) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kounin (1977) derste zamanlama ve geçişlerin öğrenci davranışları üzerinde etkisine işaret etmektedir. Ona göre öğretmen dersin akışını bozmadan bir etkinlikten diğerine geçiş yapabilmelidir (Akt: Çelik, 2008). Çubukçu ve Girmen (2008) ise "etkinlikler arası geçişlerin etkili ve hızlı yapılması" davranışını etkili sınıf yönetimi açısından öğretmen özellikleri arasında göstermişlerdir. Uygulama açısından bakıldığında etkinlikler arası geçişlerde mizahın iyi bir geçiş aracı olduğu söylenebilir. Williams ve Clouse'un (1991) belirttiği üzere sınıf yönetiminde mizah vazgeçilmez bir unsurdur. Görüşüne başvurulmuş öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu derste etkinliklere arası geçişlerin sınıf yönetimi üzerindeki etkisini olumlu bulurken % 5 oranında öğretmen görüşlerinin olumsuz olması öğrencilerin etkinlikler arasında ki hızlı geçişler nedeniyle sorun yaşayabileceğine dayandırılabilir.

Sınıf ve branş öğretmenleri "öğretmenin istenmeyen davranışlara ceza vermesi" davranışının sınıf yönetimini nasıl etkilediğine dair görüşlerinde % 35 oranında olumlu (f=7), %35 oranında kısmen olumlu (f=7), % 30 oranında olumsuz olduğu (f=6) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Çelik (2008) cezanın davranış üzerindeki etkisinin sınırlı ve geçici olduğuna işaret etmektedir. Ceza öğrencilerin itaat etmelerini ve geçici olarak kontrol altına alınmalarını sağlamaktadır. Ancak bu araştırma kapsamında öğretmenlerin (olumlu %35+ kısmen olumlu %35=%70) büyük bir kısmı cezayı disiplin aracı olarak kullandıkları zaman sınıf yönetiminin daha fazla gerçekleştiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Oysa Adward ve Terrel'e göre, (1994) öğretmen saygı temelli bir disiplin anlayışı ile sorunların üzerine gitmeli (Akt:Bosworth, 2000); nefret ve önyargı gibi duyguları tanımalı ve bunlarla etkin şekilde mücadele edebilmeli (Haberman, 1994); öğrencilerin psikolojik ve fiziksel sağlığına dikkat ederek sınıfta disiplini sağlamalıdır (Aydın, 2006).

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin sınıf yönetiminde en çok vurgu yaptıkları olumlu davranış "iletişim becerilerinin kullanılması" iken sınıf yönetiminde üzerinde en çok durdukları olumsuz davranış ise "ceza verme" dir. Araştırma kapsamında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine vurgu yapmalarından hareketle bu konuda geniş katılımlı seminerler düzenlenmelidir.
2. Sınıf içi disiplin anlayışlarındaki farklılıkların sınıf yönetimini olumsuz etkilediği sonucuna dayanılarak öğretmenlerin disiplin anlayışlarında tutarlı bir anlayış geliştirmeleri gerektiği önerilebilir.
3. Cezanın olumlu ve olumsuz yönleri bilinerek sınıf yönetimi anlayışında hangi tip cezanın kullanılması gerekliliği öğretmenler tarafından irdelenmelidir.
4. Öğretmenlerin sınıf yönetimi sürecinde her zaman merkezde yer almasından dolayı tüm öğretmenlerin davranış ve özellikleri ile sınıf yönetimini olumlu veya olumsuz yönde değişik oranlarda etkileyeceklerinin farkında olmaları sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Açıklan, A. (1997). *Toplumsal kuramsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Önder.
- Ağaoğlu, E. (2004). Sınıf yönetimi ile ilgili olgular. İçinde Z. Kaya (Ed.) *Sınıf yönetimi* (4. Baskı). Ankara: Pegem.
- Akar, İ. (2004). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. İçinde Z. Kaya (Ed.) *Sınıf yönetimi* (4. Baskı). Ankara: Pegem.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Ataman, A. (2000). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. İçinde L.Küçükahmet (Ed.) *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- Aydın, A. (2007). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Tekağaç Eylül.
- Aydın, B. (2006). Öğretmenlerin kendi sınıf disiplin sistemlerini oluşturmaları. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), 19-32.
- Barth, R. S. (2002). The culture builder. *Educational Leadership*, 59(8),6-11.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Meb.
- Başar, H. (2002). *Sınıf yönetimi*. (10. Baskı) Ankara: Anı.
- Baysal, N. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 259-271.
- Bulucu, Ö. (2003). *İlköğretim 1. kademe öğretmenlerinin sınıf davranış yönetiminde yetkinlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bosworth, K. (2000). *Protective schools: linking drug abuse prevention with student success. a guide for educators, policy makers and families*. (ERIC No ED445310), 252-377.
- Brouwers, A. Tomic, W. (2000). A longitudinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy in classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 16, 239-253.
- Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, V. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2008). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig*, 44, 123-142.
- Dağlı, A. ve Sünkür, M. (2012). İlköğretim denetmenlerinin algılarına göre ilköğretim 1. kademe görevli öğretmenlerin sınıf içi davranışları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 2-17.
- Demirtaş, Z. ve Kahveci, G. (2010). Öğrenci algılarına göre 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 18-29.
- Demirtaş, H. ve Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkisi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2 (1).

- Diranna, K. ve S. Loucks H. (2001). Designing program for teacher leadsers:the case of the california science implementation network. *Mathematics, and Environmental Education*, ERIC, ED 465590, 25p.
- Durmuş, G. Y. ve Demirtaş, H. (2009). Genel lise öğretmenlerinin sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışların demokratikliğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 121-138.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç kazanma düzeyine etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 167-182.
- Erden, M. (2005). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2003). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erol, O., Özaydın, B. ve Koç, M. (2010). Sınıf yönetiminde karşılaşılan olaylar, öğretmen tepkileri ve öğrenciler üzerindeki etkileri: unutulmayan sınıf anılarının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 25-47.
- Günay, K. (2003). *Sınıf yönetiminde öğretmenlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Haberman, M. (1994). Gentle teaching in a violent society. *Educational Horizon*, 72(3), 131-135.
- Homana, G., Barber, C. and Tourney-Purta, J. (2006). Assessing school citizenship education climate: implications for the social studies. *Circle Working Paper*, 48, 16p.
- Karip E. (2002). *Sınıf yönetimi*. (2. Baskı) Ankara: Pegem.
- Kochenderfer-Ladd, B. and Pelletier, M. E. (2008). Teachers' views and beliefs about bullying: influences on classroom management strategies and students' coping with peer victimization. *Journal of School Psychology*, 46(4), 431-453.
- Kocabey, A. (2008). 2005 İlköğretim programının uygulanması sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Lee, K. (2006). Online learning in primary schools: designing for school culture change. *Educational Media International*, 43(2), 91-106.
- Little, J. W. (1982). Norm of collegiality and experimentation: workplace conditions of school succes. *American Educational Research Journal*, 19(3), 325-340.
- Martin, S. D. (2004). Finding balance: impact of classroom management conceptions on developing teacher practice. *Teaching and Teacher Education*, 20(5), 405-422.
- Mills, G. E. (2003). *Action research a guide for the teacher researcher*. (2 Nd. Edition). Boston: Pearson Education.
- Özden, Y. (2002). *Sınıf yönetimi*. (Ed. E. Karip) Baskı: Ankara: Pegem.
- Özgan, H. Yiğit, C. ve Aydın, Z. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin algılarının incelenmesi ve karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 617- 635.

- Özgan, H. ve Yılmaz, S. (2009). Müfettişlerin öğretmenlerin sınıf yönetimi eksiklikleri hakkındaki görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 57-65.
- Özkılıç, R. ve Korkmaz, N. H. (2004). Sosyal bilimler, fen bilimleri ve beden eğitimi spor öğretmenlerinin sınıfta zaman yönetimine ilişkin davranışları. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 281-293.
- Paliç, G. ve Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 17(2), 199-220.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Usa: Sage.
- Rafferty, T. J. (2003). School climate and teacher attitudes toward upward communication in secondary schools. *American Secondary Education*, 31(2), 49-70.
- Ryan, R., and Lynch, M. (2003). Motivation And Classroom Management. *A Companion to the Philosophy of Education*, 260-271.
- Sarpkaya R. (2010). *Sınıf yönetimi*. İhtiyaç Yayıncılık.
- Simons, H. (2009). *Case study research in practice*. California: Sage.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Şahin, İ. ve Altunay, U. (2011). Primary school teachers' classroom management behaviors. *Elementary Education Online*, 10(3), 905-918.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 239-259.
- Şimşek, Y. ve Altinkurt, Y. (2013). Genel lise öğretmenlerinin sınıf yönetimi çerçevesinde iletişim özelliklerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6(1), 36-49.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Ankara: Epsilon.7
- Terzi, A.R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, (155-156), 15-16.
- TDK (2009). *Türkçe Sözlük*. (10.Baskı) Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Turan, S. ve Şişman M. (2012). *Sınıf yönetimi*. (9. Baskı) Ankara: Pegem.
- Tutkun, Ö. F. (2004). Sınıfta yerleşim düzeni. İçinde Z. Kaya (Ed.) *Sınıf yönetimi* (4. Baskı) Ankara: Pegem.
- Williams, R. A. ve Clouse, R. W. (1991). *Humor as a management technique: its impact on school culture and climate*. (ERIC No ED337866) 48p.
- Williams, R. A. ve Clouse, R. W. (1991). *Humor as a management technique: its impact on school culture and climate*. N/A,ERIC, ED337866, 48p.
- Yeşilyurt, E. ve Çankaya, İ. (2008). Sınıf yönetimi açısından öğretmen niteliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23), 274-295.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.